

Barbara Widera
WA Politechnika Śląska

Słowa kluczowe: rekreacja, spa, architektura, krajobraz

Keywords: recreation, spa, architecture, landscape

Streszczenie

W ostatnich latach coraz większą popularność w Polsce i na świecie zyskują obiekty przeznaczone do balneoterapii i relaksu w środowisku wodnym, tzw. spa. Najczęściej łączą one trzy podstawowe funkcje: hotelową, sportową i uzdrowską, przy czym ta ostatnia, będąca kontynuacją idei antycznych łaźni, odgrywa dominującą rolę. Zadaniem spa jest stworzenie atmosfery spokoju i wypoczynku, w której wszelkie związane z wodą zabiegi lecznicze, kosmetyczne i relaksacyjne, mają pozytywnie oddziaływać zarówno na ciało jak i na psychikę. Z tą modną i uważaną obecnie za dość luksusową formą rekreacji, wiążą się wysokie oczekiwania odbiorców. Z pewnością przestaje im wystarczać tradycyjna koncepcja sanatoryjno – uzdrowska. Od spa oczekuje się też więcej niż od popularnego *aquaparku*. Jednak użytkownicy gotowi są sporo zapłacić za spełnienie ich wymagań. Nic dziwnego, że w światowej architekturze poszukuje się dla tej funkcji nowych, atrakcyjnych rozwiązań. W krajach o ciepłym klimacie dominuje koncepcja maksymalnego otwarcia na egzotyczne otoczenie. Część funkcji, na przykład łóżka do masażu, umieszcza się bezpośrednio na plaży lub wśród zieleni. Generalnie lokalizacja w atrakcyjnym krajobrazie jest dla architekta wielkim ułatwieniem i najczęściej skłania go takiego kształtowania obiektu, aby użytkownicy mogli się piękną przyrodą w jak największym stopniu delektować. Nieco trudniej zaprojektować ciekawy obiekt spa pośród architektury miejskiej, unikając przy tym powielania idei dziewiętnastowiecznych zakładów kąpielowych. W gronie rozwiązań, które możemy obecnie oglądać w Polsce, najlepiej sprawdzają się projekty minimalistyczne. Jednym z najciekawszych założeń w tej kategorii, zrealizowanych w ciągu ostatnich lat, jest Hotel Andel w Łodzi - 2009 r., będący adaptacją dawnej przędzalni Izraela Poznańskiego z roku 1878.

Zupełnie inny wizerunek współczesnego spa kreuje Simone Micheli. Podobnie jak w innych swoich projektach szuka nowych metod manifestowania nowoczesności, przy czym punktem wyjścia jest symultaniczne oddziaływanie na zmysły, za pomocą nakładających się na siebie bodźców. Formalnie źródłem inspiracji dla prac Simone Micheli należy szukać w koncepcjach estetycznych, ukierunkowanych na artystyczną wizję przyszłości i zapoczątkowanych w latach 60. XX wieku. Na szczególną uwagę zasługują dwie spośród najnowszych realizacji, obie dla Boscolo Hotels: Exedra Nice Wellness Centre w Nicei (2008 r.) oraz Atomic Spa Swiss w Mediolanie (2010 r.).

Abstract

In the last few years, objects intended for balneotherapy and water relaxation, in particular the so-called SPA, have become more and more popular. They usually combine three basic functions: part of a hotel, sports centre and health resort. The last one, being a continuation of the idea of antique baths, is the dominating one. The purpose of a SPA is to create an atmosphere of serenity and rest where all water-related medical, cosmetic and relaxation treatments can have a positive effect both on the body and the psyche. This fashionable and presently quite luxurious form of leisure is inseparable from the clients' expectations. It is clear that the concept of a traditional sanatorium and health resort is not enough for them. A SPA should be something more than a popular *aquapark*. Clients are ready to pay a lot for fulfilment of their expectations. It is not surprising that in global architecture, new, attractive solutions are being searched for. In warm climate countries, the concept of a maximum opening into exotic surroundings dominates. Some functions, such as massage beds, are placed directly on the beach or among the greenery. Generally, location in an attractive landscape is, for an architect, great help, and most usually it induces such treatment of the object making it possible for the clients to relish in the beautiful, natural surroundings as much as possible. It is a little bit more difficult to design an interesting SPA object in the centre of urban architecture and avoid copying nineteenth century bath centres.

In the set of solutions we can see in Poland now, minimalist projects have the greatest chance of success. One of the most interesting assumptions in this category, completed in 2009, is Hotel Andel in Łódź, which was adapted from a former spinning mill by Izrael Poznański from 1878. Simone Micheli creates a completely different image of a modern SPA. As in his other projects, he looks for new methods of manifesting modernity, whereas the starting point is the assumption of a simultaneous impact on the senses by means of overlapping stimuli. Formally, one should look for the sources of inspiration for the works of Simone Micheli in aesthetic concepts directed at an artistic vision of the future and started in the 1960s. Two of the latest project implementations

deserve particular attention, and both were done for Boscolo Hotels: Exedra Nice Wellness Centre in Nice (2008) and Atomic Spa Swiss in Milan (2010).

Zadaniem spa jest stworzenie atmosfery spokoju i wypoczynku, w której wszelkie związane z wodą zabiegi lecznicze, kosmetyczne i relaksacyjne mają pozytywnie oddziaływać zarówno na ciało, jak i na psychikę. Użytkownicy gotowi są sporo zapłacić za spełnienie ich wymagań. Nic dziwnego, że w światowej architekturze poszukuje się dla tej funkcji nowych, atrakcyjnych rozwiązań.

W ostatnich latach coraz większą popularność w Polsce i na świecie zyskują obiekty przeznaczone do balneoterapii i relaksu w środowisku wodnym, tzw. spa. Najczęściej łączą one trzy podstawowe funkcje: hotelową, sportową i uzdrowską, przy czym ta ostatnia, będąca kontynuacją idei antycznych łaźni, odgrywa dominującą rolę. Zadaniem spa jest stworzenie atmosfery spokoju i wypoczynku, w której wszelkie związane z wodą zabiegi lecznicze, kosmetyczne i relaksacyjne mają pozytywnie oddziaływać zarówno na ciało, jak i na psychikę. Z tą modną i uważaną obecnie za dość luksusową formą rekreacji wiążą się wysokie oczekiwania odbiorców. Z pewnością przestaje im wystarczać tradycyjna koncepcja sanatoryjno-uzdrowska. Od spa oczekuje się też więcej niż od popularnego aquaparku. Jednak użytkownicy gotowi są sporo zapłacić za spełnienie ich wymagań. Nic dziwnego, że w światowej architekturze poszukuje się dla tej funkcji nowych, atrakcyjnych rozwiązań.

W latach 90. Peter Zumthor zachwyił gremia architektoniczne projektem łaźni w Vals (1996), surowych w formie i wyrazistych, na skutek zastosowania ciętego w cienkie warstwy kamienia. Zaprojektowane przez Zumthora termy przypominają nastrojem naturalną grotę. Dzięki prostej, geometrycznej formie i dyskretnemu oświetleniu przestrzeń zachowuje nowoczesny wygląd i nie wywołuje klaustrofobicznych doznań. Zorientowany na wnętrze charakter wydaje się wręcz mistyczny.

W krajach o ciepłym klimacie dominuje koncepcja maksymalnego otwarcia na egzotyczne otoczenie. Część funkcji, na przykład łożka do masażu, umieszcza się bezpośrednio na plaży lub wśród zieleni. Generalnie lokalizacja w atrakcyjnym krajobrazie jest dla architekta wielkim ułatwieniem i najczęściej skłania go do takiego kształtowania obiektu, aby użytkownicy mogli się piękną przyrodą w jak największym stopniu delektować. Nieco trudniej zaprojektować ciekawy obiekt spa pośród architektury miejskiej, unikając przy tym powielania idei dziewiętnastowiecznych zakładów kąpielowych.

Współczesne spa w Polsce

W gronie rozwiązań, które możemy obecnie oglądać w Polsce, najlepiej sprawdzają się projekty minimalistyczne. Jednym z najciekawszych założeń w tej kategorii, zrealizowanych w ciągu ostatnich lat, jest andel's Hotel Łódź (2009), będący adaptacją dawnej przędzalni Izraela Poznańskiego z roku 1878. Pierwotna monumentalna budowla, autorstwa Hilarego Majewskiego, została odrestaurowana i połączona z nowoczesną architekturą. Autorami projektu hotelu są Wojciech Popławski i Andrzej Orliński z wiedeńskiego biura OP ARCHITEKTEN. Wnętrza zaprojektował londyński zespół Jestico + Whiles. W adaptacji nastrój dziewiętnastowiecznego obiektu przemysłowego utrzymano dzięki odsłonięciu fragmentów żeliwnej konstrukcji, które podobnie jak oczyszczone ceglane ściany z widocznymi warstwami tynków, można oglądać w pokojach i w strefach ogólnodostępnych¹. Mimo całkowitej zmienionej funkcji zachowano niemal czterometrową wysokość pomieszczeń. O nowoczesnym charakterze realizacji decydują śmiało kontrastujące elementy w lobby oraz geometryczna bryła basenu na dachu. Recepcja, bar i doświetlona światłem dziennym strefa komunikacyjna uzyskały miękkie, dynamiczne kształty i jasną kolorystykę. Na najwyższej kondygnacji umieszczono ciąg prestiżowych funkcji: salę balową, fitness, wellness i spa, basen oraz sky lounge. Szczególnie rzeźbiarski efekt daje przeszklony prostopadłościan wieńczący budynek i lekko wysunięty poza obrys elewacji, tak aby był wyraźnie dostrzegalny z poziomu ulicy. Ze znajdującego się wewnątrz basenu rozciąga się widok na panoramę miasta. Dobrze doświetlona, minimalistyczna przestrzeń, wykadrowana przez rytmicznie rozmieszczone ramy stalowej konstrukcji, sprawia wrażenie lekkiej i otwartej. Z kolei puryzm szklanej bryły został przełamany swobodnymi formami w lobby, co pozwoliło uniknąć schematyzmu i tym bardziej podkreślić relacje między architekturą historyczną a współczesną.

Nowa koncepcja spa w architekturze europejskiej

Zupełnie inny wizerunek współczesnego spa kreuje Simone Micheli. Podobnie jak w innych swoich projektach, szuka nowych metod manifestowania nowoczesności, przy czym punktem wyjścia jest symultaniczne oddziaływanie na zmysły, za pomocą nakładających się na siebie bodźców. Formalnie źródłem inspiracji dla prac Simone Micheli należy szukać w koncepcjach estetycznych, ukierunkowanych na artystyczną wizję przyszłości i zapoczątkowanych w latach 60. XX wieku. Na szczególną uwagę zasługują dwie spośród najnowszych realizacji, obie dla Boscolo Hotels: Exedra Nice Wellness Centre w Nicei (2008 r.) oraz Atomic Spa Swiss w Mediolanie (2010 r.).

Exedra Nice Hotel Wellness Centre,

arch. Simone Micheli, Nicea 2008 r.

Nadrzędnym celem podczas projektowania spa dla hotelu Exedra w Nicei było stworzenie trójwymiarowej projekcji, opartej na takim otwarciu użytkowników na odczucia sensualne i emocjonalne, które pozwoliłoby na stworzenie harmonii pomiędzy architekturą a odbiorem zmysłowym i tym samym pełną realizację idei wellness. W tym celu przestrzeń architektoniczna podlega starannej reżyserii. Krok po kroku, przechodząc przez następujące po sobie strefy, goście spa doświadczają kolejnych wrażeń. Na ich nastrój wpływają kolory, kształty, oświetlenie, dźwięki, zapachy i przede wszystkim, najważniejszy w tego typu obiekcie element, woda. Simone Micheli traktuje bowiem wodę jak żywioł, tajemnicę, źródło życia i zdrowia, ale także jako tworzywo kreacji artystycznej.

Wizyta w kompleksie spa rozpoczyna się od części recepcyjnej. Ma ona dwojakie zadanie. Następuje tu formalne i nieformalne powitanie gościa. Formalne związane jest z funkcjonowaniem strefy kontroli dostępu oraz z kwestiami administracyjnymi (takimi jak wniesienie opłaty czy zapoznanie klienta z zakresem świadczonych usług, sposobów korzystania z obiektu itd.). Strona nieformalna opiera się na bardziej dyskretnym odczuciu. Dzięki wszechobecnej, lśniącej bieli, osoba wkraczająca do tego obszaru obiektu otwiera się na nowe doznania. Tu następuje pierwszy etap wewnętrznego wyciszenia. Następnie goście przechodzą przez kolejne sekcje funkcjonalne: damskie i męskie indywidualne przebieralnie, szatnie z elektronicznie zamykanymi szafkami, strefę fitness i gabinety zabiegowe. Dalej ulokowano moduł mokry, wyposażony w wanny i natryski przeznaczone do różnych rodzajów hydromasażu, łącznie z aromaterapeutycznym. W tej części można skorzystać z łaźni parowej, fińskiej sauny, obłożonej cedrowym drewnem, a także z krioterapeutycznego masażu lodem. Ściany pokryte są spienionym poliuretanem i wykończone białą żywicą z połyskiem. Ich gładkie lub pofałdowane powierzchnie zestawione są z dużymi płaszczyznami luster, tworząc plastyczny i dynamiczny efekt. Powstała w ten sposób biała kurtyna podkreśla nastrój scenografii, zaś umieszczone w niej okna umożliwiają wgląd do części ulokowanych w głębi. Tak wykadrowane ujęcia wzmagają ciekawość widza i zachęcają do eksplorowania przestrzeni oraz zdobywania kolejnych doświadczeń. Aby wnętrza nie nabrały zbyt jednorodnego, plastikowego charakteru, podłogi pokryto brzoskwiniowym granitem. Zachowano przy tym lekko szorstką powierzchnię kamienia, która po pierwsze nie staje się śliska po zachlapaniu wodą, a po drugie zapewnia podświadome poczucie bezpieczeństwa przez bezpośredni kontakt z naturalnym materiałem, znanym i przez to stabilnym w psychicznym odbiorze².

Punktem kulminacyjnym i najważniejszym miejscem w obiekcie jest basen z urządzeniami do kąpieli bąbelkowej. Wyposażono go w kaskady wodne o różnym natężeniu masowania, które w połączeniu z umieszczoną pośrodku białą podporą w kształcie syntetycznego drzewa sprawiają wrażenie wodospadów, osadzonych w surrealistycznym krajobrazie. Sufit podwieszany ponad basenem wyłożono srebrnobiałą mozaiką, podkreślającą delikatny ruch wody i migotliwe refleksy. Szeroki dysk ze stali nierdzewnej, z punktami świetlnymi, emitującymi niebieskawe światło, akcentuje nowoczesny charakter całości. Nad brzegiem basenu ustawiono zaprojektowane przez Simone Micheli leżanki o płynnych, ergonomicznych kształtach, pozbawione jakichkolwiek kanciastych elementów, które mogłyby zaburzać odczucie harmonii. Ich biały kolor nabiera złotawego odcienia pod wpływem ciepłego, żółtopomarańczowego oświetlenia, oddzielającego optycznie część wypoczynkową od skąpanego w błękitnej poświacie basenu.

Atomic Spa Swiss,

arch. Simone Micheli, Mediolan, 2009

Atomic Spa Swiss w Mediolanie jest drugą z kolei realizacją Simone Micheli dla Boscolo Hotels. Idee zapoczątkowane w projekcie Exedra Nice Hotel Wellness Centre znalazły tu odważne rozwinięcie. Podobnie jak w Nicei, wizytę rozpoczyna się w wyciszającej emocje białej strefie recepcyjnej. Zbliżony jest również układ funkcjonalny. Pojawia się natomiast więcej elementów definiujących przestrzeń. I tak na przykład goście są prowadzeni w kierunku głównego basenu za pomocą szlaku, wyznaczanego przez umieszczone pod sufitem srebrne półkule, doskonale imitujące przeskalowane pęcherzyki powietrza. W miarę przechodzenia przez kolejne strefy, użytkownicy zauważają zmieniający się charakter przestrzeni, podkreślony za pomocą oświetlenia i koloru. Wzdłuż ciągów komunikacyjnych rozmieszczono, w pozornie przypadkowym układzie, gabloty ekspozycyjne w zaokrąglonych lustrzanych obramieniach. Podobnie ukształtowano okna, umożliwiające kontakt wzrokowy z następnymi pomieszczeniami i likwidujące potencjalnie nieprzyjemne wrażenie poruszania się długim korytarzem. Duża ilość lustrzanych powierzchni przenosi użytkowników w nowocześnie wykreowany świat fantazji. Jego związek z naturą został podkreślony biomorficznymi, białymi podporami, które tym razem uzyskały bardziej swobodne kształty. Aby jeszcze bardziej ułatwić wejście w stan relaksu, na jednej ze ścian ulokowano wielkoformatowy monitor, służący do projekcji mistycznych krajobrazów. Srebrne półkule, wykonane z plastiku pokrytego warstwą chromu, ponad basenem rozmieszczone są w największym zagęszczeniu. Osoba korzystająca z kąpeli może mieć wrażenie, że bąbelki z jacuzzi docierają aż do zaokrąglonego sklepienia, tworząc taki efekt, jakby były oglądane spod powierzchni wody. Simone Micheli porównuje je także do spienionego szampana, który kojarzy się z celebrowaniem ważnych i radosnych momentów³. Nad brzegiem basenu, w części oddzielonej od obszaru rekreacyjnego, ulokowano cztery pryszniczycie masujące. Dwa z nich, z gorącą wodą, podświetlają lampy diodowe w kolorze czerwonym. Dwa pozostałe, z chłodną wodą, emitują światło niebieskie, ślizgające się po szybie, osłaniającej natryski. We wnęce, ukrytej w jednej z drzewiastych podpór, umieszczono maszynę do produkcji lodu. Niezwykły krajobraz we wnętrzu uzupełniają trzy wydzielone kabiny, o ścianach pokrytych lustrami i stylizowanymi metalowymi kroplami, w których znalazły się sauny i gabinet masażu. Kaskady wodne, światło sączące się z sufitu, podświetlona podłoga wokół białych kanap, zapraszające ciepłą poświatą pomieszczenia suchej i mokrej sauny oraz dyskretna muzyka tworzą środowisko pełnego odprężenia, sprzyjające odzyskaniu równowagi fizycznej i duchowej.

Kolejny obiekt spa projektu Simone Micheli, Aquagrande, został właśnie ukończony we włoskim Livigno.

Przypisy

¹ http://architektura.muratorplus.pl/realizacje/najczesciej-ogladane/hotel-andel_s-w-lodzi-.168_8288.htm (z dnia 27.08.2010)

² Simone Micheli, *Exedra Nice Hotel Wellness Centre*, Press Release 24.02.2009.

³ Simone Micheli, *Atomic Spa Swiss*, Press Release 19.10.2009.

BIBLIOGRAFIA

[1] http://architektura.muratorplus.pl/realizacje/najczesciej-ogladane/hotel-andel_s-w-lodzi-.168_8288.htm (z dnia 27.08.2010).

[2] S. Micheli, *Exedra Nice Hotel Wellness Centre*, Press Release 24.02.2009.

[3] S. Micheli, *Atomic Spa Swiss*, Press Release 19.10.2009.